

Bohoslužby v Javorníku 13.února 2022

Lk 6,20-26

Milé sestry, milí bratři, možná si vybavíte scénu z Cimrmanovy hry Vizionář. Syn tam svému otci vyčítá, že má raději jeho bratra, protože ho nechal vyučit popelářem, kdežto jemu chce odkázat celý statek. Otvírá tak problematiku toho, co znamená být ve svém životě šťastný. Co mnozí považují za úžasné štěstí, co by jistě přáli druhým, ale skrytě i sami sobě, to najednou vyznívá spíše jako prokletí, jako přítěž, jako něco, co člověka šťastným rozhodně nečiní. Je lepší být chudý popelář v Praze, než bohatý statkář. Narážku Cimrmanovy hry asi chápeme všichni celkem dobře. Když ji srovnáme se slovy, které jsme četli dnes z Lukášova evangelia, možná nám ty motivy i zasouzní. Je jim cosi společného, i když každý z nich mluví přeci jen o něčem jiném.

Jistě nás zaujme, že Lukáš má podobenství trochu jiná než evangelista Matouš. Je to dáno situací, ve které zaznívají. Matouš mluví do prostředí formovaném dodržováním Mojžíšova zákona. Proto je tam tolik kategorií blahoslavených a žádné běda. Lukáš se obrací ke společnosti formované lidskou moudrostí, vznešenými filosofiemi, antickými představami dokonalosti. Proto těch kategorií nemá mnoho a spíš zde vidíme srovnání dvou velikých skupin. Což může být zprvu zavádějící. Tyto skupiny se dají lehce vytrhnout z kontextu Ježíšova kázání a přesadit do pozdějších sociálních sporů a zápasů mezi bohatými a chudými. Odtud pak můžeme vnímat třeba takové to středověké utěšování poddaných, že se nemusejí tolik bránit svoji bídě, protože je čeká hojnost na věčnosti. Sami cítíme, že je to dost zvrhlé tvrdit někomu, že když se mu ve světě moc nedaří, že když trpí, tak je to vlastně pro něj dobře, protože Bůh mu to po smrti vynahradí. Tímto směrem Ježíš opravdu neukazuje. Jeho slova nemají fungovat jako alibi, které posvěcuje určitý stav společnosti. Vždyť bychom si vposledku mohli říct, že přeci se o ty chudé ani nemusíme nějak starat, protože je dobře, když umřou hladu. Budou alespoň dříve v království, kde jim vše bude vynahrazeno.

Lukášovi bohatí a chudí jsou dva přístupy k životu, dva pohledy na to, co znamená být skutečně šťastným. Protiklad nelze přehlédnout. Na jedné straně vidíme chudé, hladové a smutné. Na straně druhé bohaté, nasycené a smející se, veselé. Oba tyto obrazy jsou celkem výmluvné. Nejvíce asi zaujme ten první bod. Ty ostatní vypadají celkem logicky, jsou to takové souměrné protiklady. Hladoví budou nasyceni, nasycení budou hladověti, smutní budou potěšeni, jásající zapláčou. Ovšem chudí a bohatí jsou na tom jinak. V jakési paralele u nich čteme o království Božím a dostatku potěšení. Chudí dostanou něco, co se dá tenkrát jen těžko představit, bohatí

naopak už nedostanou žádné potěšení, útěchu. Když bychom to vzali jaksi do důsledku, jakoby zde znělo něco ve smyslu, že chudoba znamená nedostatek nějakého potěšení v životě, kdežto Boží království je bohatstvím, je tím, co člověka činí bohatým. Protože takto vyznívá dost složitě, můžeme dojít právě k těm zjednodušujícím obrazům, že příděl dobrého si ti bohatí vybrali zde na zemi, chudé čeká teprve na konci věků, kdy se naplno prosadí Boží vláda. Jenže, co když je to možné vidět ještě trochu jinak? Co se dočteme, když jednotlivá blahoslavenství a běda nebudeme kouskovat, ale pojme je jako celkový obraz lidského života?

První obraz pak vypadá následovně: chudý, hladový, nespokojený, prostě ten, který se cítí nenaplněný, pořád má pocit, že mu něco schází. Člověk druhý: bohatý, nasycený, veselý. Dalo by se říct, naplněný, má pocit, že už nic dalšího nepotřebuje. Nevím proč, ale mám zde před očima scénu zase z jiného filmu, jak čeští kolchozníci v Itálii do sebe nacpou chleby s řízkem a když potom přijdou na slavnostní večeři, je to trapas, protože nejsou už schopni do sebe naspát další jídlo. Respektive, to další krmení jim nepřináší žádnou radost a nevede k ničemu, co by se ale nazvat pohodou. Přezraný člověk se prostě necítí moc dobře. Říkám tento obraz proto, protože ti bohatí a chudí v Ježíšově podobnosti vůbec nekopírují nějaký společenský statut. Nejde o sociální situaci. Jde o postoj před Bohem, o reakci na jeho slova k člověku. A zde to bohatství s chudobou nabývá zcela jiný rozměr.

Ježíš tento rozměr promítne do toho blahoslavenství a běda, které jsem doposud moc nezmínil. To se totiž týká postavení člověka jako učedníka Ježíšova. Nejde v něm o systematické pronásledování učedníků jako skupiny, ale postoj k jedinci uprostřed společnosti. Můžeme zde vnímat zavření dveří, přerušení svazků, vztahů, vyloučení. A to jen proto, že jednání učedníků je srovnatelné s jednáním dávných proroků, tedy s jednáním těch, kdo ukazovali na bolesti lidského života, na jeho nedostatky, na potřebu s těmito nedostatky něco dělat. Naopak špatné to je tehdy, když se říká jen to, co ostatní chtějí slyšet, když se maže med kolem úst, když se z proroků stávají populisté. Toto je Ježíšův protiklad různých lidí, různých postavení.

Je tedy zřejmé, že se musíme hodně dobře zamyslet nad tím, co znamenají oni chudí. Kdo to jsou? Ještě jinak, kdo nachází bohatství v Božím království? Pravda, záleží, co si také představíme pod tím Božím královstvím. Když je odložíme do neuchopitelné budoucnosti, potom chudí můžou být ti, kdo očekávají posmrtnou odměnu. Ovšem, co když si řekneme, že Boží království už Ježíš přinesl, už ho zasel mezi námi, už zde na zemi roste. Pak odkaz na nějaké posmrtné utěšení ztrácí na síle. A naopak se ukazuje, že chudoba není bolest, která bude časem urovnána, ale je to postoj, bez kterého to království člověk nemůže ani vnímat, natož v něm najít skutečné bohatství. Jde o to, jak sám sebe vnímá, jak má porovnány hodnoty ve svém životě. Paradoxně se tak můžeme dostat k definici, že bohatý člověk není ten, který má hodně majetku a spoustu věcí, který si žije celkem zajištěným životem. A chudý není ten, kdo nemá vůbec nic. Bohatý je spíše ten, kdo svému majetku otročí, kdo se stává jeho služebníkem. Bohatý tak může být někdo, kdo nemá sice vůbec nic, ale celý svůj život

nasměroval k tomu aby toho bohatství nasbíral co nejvíc. Právě toto je něco, co se totiž projeví na postoji k druhým lidem. Najít skutečné bohatství v Božím království znamená nejen nechat se obdarovat, zpravidla něčím jiným než tučným kontem a statky, ale také se umět podělit, sdílet o své bohatství. Není v tom problém, protože bohatství člověka nezotročuje, není jeho bohem a pánem, ale jen něčím, co dostal s čím disponuje. Ostatně, člověk obecně je přeci veliký boháč. Vždyť jsme dostali tuto zemi, každý z nás má na ní nějaké své místo, nějakou tu oblast své správy. A záleží, co s tím děláme. Jestli jen hromadíme, nebo naopak užíváme. Otázka bohatých a chudých se tak dotýká třeba fazizeů, zákoníků, starších a dalších, kteří s Ježíšem debatovali, kteří se s ním dohadovali, kteří ho nechtěli slyšet. Oni jsou také právě těmi bohatými, kteří se cítí, že mají dost, nepotřebují toho získávat už víc. Ale toto své bohatství si drží, hromadí, dle toho, jak je Ježíš kritizuje se o něj nedělí s dalšími. Proto nemůžou dostat už nic dalšího od Ježíše. Nemají na to prostor, nemají touhu něco dalšího dostat.

Kdo jsou tedy bohatí a chudí, kdo jsou ti šťastní a komu bude ouha? Chudí jsou ti, kdo mají otevřené srdce, kdo poznávají, že jejich bohatstvím není majetek, ale možnost žít v prostředí, kde vládne Boží dobrota. Chudí jsou tedy nejen ti, kdo nemají nic, ale také ti, kdo mají celkem hodně, ale vědí, že tímto se jejich život nenaplní. Naopak ti bohatí, to můžou být třeba chlapíci, kteří nad půlitrem piva v hospodě prodávají svou moudrost, všechno vědí, všechno znají a když jim člověk chce něco říct, něčím je poučit, pošlou ho do... asi to není třeba rozebírat. Bohatí jsou ti, kdo sice nemají nic, ale místo po naplnění života něčím smysluplným, touží po prázdnotě mamonu v různých podobách. Jsou tom ti, kteří i o to, co nemají, mají strach, bojí se a neradi se o cokoli dělí. Ježíš jim říká běda, protože z této své situace nikdy nemůžou najít východisko. To není soud nad nimi jako jedinci, ale konstatování, že hledají záchranu tam, kde není a tam, kde být může, tam hledat odmítají. Soud není v tomto pojetí odplatou zlých činů. Je důsledkem nehledání toho, jak činit dobré.

Myslím, že bychom se mohli považovat za šťastné. I když nám toho hodně chybí, i když nemáme třeba jistotu toho, co bude zítra či za pár let, můžeme být šťastni. To proto, protože máme v sobě dost místa pro Boží jednání, prostor pro jeho slovo, máme touhu se učit a nechat poučit. Zkrátka jsme poznali, že nejsme dokonalí tím, co jsme, ale staneme se dokonalými, až nás Bůh učiní tím, kým být máme.

Pane Ježíši, děkujeme, že nám připomínáš, jaká je naše cesta ke štěstí, k naplněnému životu. A prosíme, dej, ať si uvědomujeme, jak chudé jsou naše životy bez tebe a jak bohatá je tvá milost, kterou do nás vkládáš.

Amen.

Neděle 13.února 2022

Napsal uživatel Vlastislav Stejskal
Úterý, 03 Leden 2023 11:48 -
